Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
_____Мирослав ЗАЯЧУК
“31” серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІНКЛЮЗИВНА ПЕДАГОГІКА»
обов’язкова

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Географія)»
Галузі знань А Освіта
За спеціальністю А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою: географічний
Мова навчання: українська

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інклюзивна педагогіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), галузі знань А «Освіта» затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 13 від 28 серпня 2026 року).

Розробник: доктор педагогічних наук, професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чубрей Олександра Степанівна

Викладач, який забезпечує викладання освітнього компонента: доктор педагогічних наук, професор кафедри економічної географії та екологічного менеджменту Чубрей Олександра Степанівна

Погоджено з гарантом ОП _____ Ірина ДОБИНДА

Затверджено на засіданні кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 року

Завідувач кафедри економічної географії
та екологічного менеджменту _____ Валерій РУДЕНКО
(підпис)

Схвалено методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від 31 серпня 2026 року

Голова методичної ради
географічного факультету _____ Наталя АНДРУСЯК
(підпис)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів загальні засади інклюзивної педагогіки, особливості професійної діяльності вчителя географії в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти, його підготовку до інклюзивного навчання, дидактику інклюзивного навчання, основні форми і методи виховання, котрі спрямовані на задоволення індивідуальних освітніх потреб усіх учнів з урахуванням досягнень педагогічної науки, досвіду розбудови та особливостей запровадження Нової української школи.

Пререквізити

Для успішного засвоєння дисципліни здобувач повинен мати знання та компетентності, сформовані під час вивчення таких освітніх компонентів як:

-«Методика соціально-виховної роботи в сучасній школі»;
-«Методика викладання географії»;
-«Психологія та педагогіка»;
-«Дидактика викладання соціально-економічної географії»;
-«Дидактика викладання фізичної географії».

Результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 8. Повага до різноманітності та міжкультурності; здатність діяти в інклюзивному середовищі та відстоювати цінності демократії, верховенства права і академічної доброчесності

Спеціальні компетентності:

СК 7. Здатність організовувати інклюзивне освітнє середовище з географії; застосовувати емоційний інтелект, безпечну комунікацію та конструктивне вирішення конфліктів

Програмні результати навчання:

ПРН 6. Організовувати інклюзивний освітній процес з географії: адаптувати навчальні матеріали, методи та форми роботи для здобувачів з особливими освітніми потребами

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

«Інклюзивна педагогіка»												
Форма навчання	**Рік підготовки**	**Семестр**	**Кількість**			**Кількість годин**						**Вид підсумкового контролю**
			кредитів	**годин**	**Змістових модулів**	**лекції**	**практичні**	**семінарські**	**лабораторні**	**самостійна робота**	**індивідуальні завдання**	
Денна	1-М	9	3	90	2	30	-	-	-	60		залік
Заочна	1-М	9	3	90	2	8	-	-	-	72		залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Засади інклюзивної педагогіки												
Тема 1: Методологічна основа інклюзивної педагогіки	7	2		-	-	5	10	2				5
Тема 2. Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави та громадянського суспільства	9	4		-	-	5	10					5
Тема 3. Державно-громадське управління інклюзивною освітою	7	2		-	-	5	10	2				5
Тема 4. Особливості розвитку особистості	7	2		-	-	5	10					5
Тема 5. Професійна діяльність учителя географії в умовах інклюзивного середовища	7	2				5	10					5
								4				25
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти: географічні аспекти навчання та виховання												

Тема 6. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання	7	2		-	-	5	10					5
Тема 7. Зміст інклюзивної освіти	9	4		-	-	5	5	2				5
Тема 8. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу	7	2		-	-	5	5					5
Тема *9*. Форми організації інклюзивного навчання	9	4		-	-	5	5	2				5
Тема *10*. Методи і засоби інклюзивного навчання	7	2				5	5					5
Тема 11. Дидактичне діагностування учнів в інклюзивному класі	7	2				5	5					10
Тема 12.Теорія інклюзивного виховання	7	2				5	5					12
Усього годин	90	30				60	90	8				72

Тематика лекційних занять із переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
	Змістовий модуль 1. **Засади інклюзивної педагогіки**
1.	**Тема 1: Методологічна основа інклюзивної педагогіки.** Розвиток і становлення інклюзивної педагогіки як науки: предмет і завдання. Основні категорії інклюзивної освіти. Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки
2.	Тема 2. **Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави та громадянського суспільства.** Інклюзивна освіта: сутність, завдання, принципи. Механізм забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві. Національне законодавство в сфері інклюзивної освіти. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти.
3.	**Тема 3. Державно-громадське управління інклюзивною освітою** Система управління інклюзивною освітою. Характеристика мережі закладів інклюзивної освіти для дітей з ООП. Деонтологія інклюзивної освіти.
4.	**Тема 4. Особливості розвитку особистості.** Закономірності розвитку особистості. Поняття «норма» і «відхилення» у розвитку особистості дитини. Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я. Розвиток емоційної сфери молодшого

	школяра з різними видами дизонтогенезу. Розвиток когнітивної та конативної сфери молодшого школяра з різними нозологіями.
5.	**Тема 5. Професійна діяльність учителя в умовах інклюзивного середовища** Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засіб інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя початкових класів. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально- педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя географії при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі
	Змістовий модуль 2. **Теорія інклюзивної освіти, навчання та виховання**
6.	**Тема 6. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання** Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання. Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії. Система закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Особливості організації інклюзивної освіти в загальній середній школі.
7.	**Тема 7. Зміст інклюзивної освіти** Нормативні документи змісту інклюзивної освіти. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами
8.	**Тема 8. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу** Цілісний освітній процес інклюзивного навчання, його організація та структура. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання. Підготовка вчителя до організації інклюзивного навчального процесу: педагогічна діагностика як етап підготовки до навчального процесу; попередня підготовка до навчального процесу (тематичне і календарне планування); безпосередня підготовка до процесу навчання (поурочне планування
	Тема *9*. Форми організації інклюзивного навчання Форми організації навчання. Спеціальні форми навчання в інклюзивному класі. Процес навчання в інклюзивному класі. Диференційований (багаторівневий) процес навчання в інклюзивному класі. Урок в інклюзивному класі.
	Тема *10*. Методи і засоби інклюзивного навчання Сутність, функції та структура методу. Класифікація методів навчання: загальні методи навчання; інноваційні методи; спеціальні методи навчання. Інтенсивні методи розвитку когнітивної сфери. Методи розвитку емоційної сфери. Методи розвитку конативної сфери. Критерії вибору методів навчання. Засоби навчання
	Тема 11. Дидактичне діагностування учнів в інклюзивному класі Сутність та методи контролю в умовах інклюзивного навчання. Потрфоліо учнів як засіб накопичення і фіксації індивідуальних досягнень.
	Тема 12.Теорія інклюзивного виховання Сутність інклюзивного виховання на сучасному етапі. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№	Завдання до тем
1.	Дослідити становлення та розвиток інклюзивної освіти в Україні й світі: історичний аспект.
2.	Проаналізувати законодавчу та нормативно-правову базу України у сфері інклюзивної освіти.
3.	Розкрити сутність основних понять «інклюзія», «інтеграція», «інклюзивна освіта» та їх

	відмінності.
4.	Дослідити міжнародний досвід упровадження інклюзивної освіти (на прикладі окремої країни).
5.	Охарактеризувати психолого-педагогічні особливості дітей з порушеннями зору та шляхи їх урахування у навчанні географії.
6.	Розкрити особливості навчання дітей з порушеннями слуху у закладах загальної середньої освіти.
7.	Проаналізувати проблеми та перспективи використання картографічного матеріалу в інклюзивному класі.
8.	Визначити роль учителя географії у формуванні інклюзивного освітнього середовища.
9.	Розробити дидактичні матеріали з географії з урахуванням потреб учнів із порушеннями опорно-рухового апарату.
10.	Дослідити використання інтерактивних технологій навчання географії для учнів з особливими освітніми потребами.
11.	Проаналізувати роль асистента вчителя у реалізації інклюзивного навчання.
12.	Розкрити значення індивідуальної освітньої траєкторії для учнів з особливими освітніми потребами.
13.	Дослідити можливості використання мультимедійних ресурсів у процесі інклюзивного навчання географії.
14.	Розробити методичні рекомендації щодо організації групової роботи в інклюзивному класі.
15.	Дослідити вплив інклюзивного середовища на соціалізацію учнів із порушеннями розвитку.
16	Проаналізувати сучасні підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами
17	Дослідити роль інклюзивної освіти у формуванні толерантності та ціннісних орієнтацій учнів
18	Розробити адаптований конспект уроку географії для учня з особливими освітніми потребами.
19.	Проаналізувати педагогічні умови ефективної співпраці вчителя, батьків та асистента дитини в інклюзивному середовищі.
20.	Дослідити проблеми та перспективи впровадження інклюзивної освіти у сільських школах України.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1.	Методологічна основа інклюзивної педагогіки	Опрацювати наукові джерела та скласти схему «Предмет і завдання інклюзивної педагогіки».	3
2.	Методологічна основа інклюзивної педагогіки	Підготувати есе «Місце інклюзивної педагогіки в системі педагогічних наук».	3
3.	Методологічна основа інклюзивної педагогіки	Зробити порівняльну таблицю «Основні категорії інклюзивної освіти та їх визначення».	3
4.	Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави	Опрацювати міжнародні документи з інклюзивної освіти та підготувати короткий огляд.	3
5.	Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави	Проаналізувати Закон України «Про освіту» (розділи про інклюзію) та написати тези.	3

6.	Інклюзивна освіта як сфера відповідальності держави	Підготувати реферат «Зарубіжний досвід інклюзивної освіти (на прикладі 1–2 країн)».	3
7.	Державно-громадське управління інклюзивною освітою	Скласти схему системи управління інклюзивною освітою в Україні.	3
8.	Державно-громадське управління інклюзивною освітою	Охарактеризувати мережу закладів інклюзивної освіти у вигляді таблиці.	3
9.	Особливості розвитку особистості	Скласти порівняльну таблицю «Особливості розвитку психіки дітей з різними нозологіями».	3
10.	Особливості розвитку особистості	Підготувати презентацію «Розвиток емоційної сфери дітей молодшого шкільного віку з ООП».	3
11.	Професійна діяльність учителя географії	Скласти схему «Функції та напрями соціально-педагогічної діяльності вчителя».	3
12.	Професійна діяльність учителяи географії	Підготувати есе «Компетентність вчителя географії в умовах інклюзивного класу».	3
13.	Дидактика інклюзивної освіти	Скласти таблицю «Система закладів освіти для дітей з ООП в Україні».	3
14.	Дидактика інклюзивної освіти	Написати конспект «Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти».	3
15.	Зміст інклюзивної освіти	Підготувати огляд нормативних документів, що регулюють зміст інклюзивної освіти.	3
16.	Зміст інклюзивної освіти	Написати есе «Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти».	3
17.	Структура та організація освітнього процесу	Скласти схему «Етапи підготовки вчителя до організації інклюзивного навчання».	3
18.	Структура та організація освітнього процесу	Підготувати календарне планування (1 тиждень) для інклюзивного класу з географії.	3
19.	Форми організації інклюзивного навчання	Порівняти форми організації навчання в інклюзивному та звичайному класах.	3
20.	Методи інклюзивного навчання	Скласти таблицю «Класифікація методів інклюзивного навчання».	3

Методи навчання:

Методи формування професійної компетентності: розповідь, пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, візуалізація, дискусія, аналіз професійних ситуацій, моделювання педагогічних завдань, робота з навчально-методичною літературою.

 Методи формування практичних умінь та навичок: розв’язування педагогічних кейсів, виконання практичних робіт, складання, розробка та захист презентацій, підготовка конспектів уроків, аналіз нормативних і методичних документів.

 Інтерактивні методи навчання: робота в малих групах, мозковий штурм, метод проєктів, ділові та рольові ігри, навчальні тренінги, обговорення кейсів.

 Дослідницькі методи: міні-дослідження, аналіз картографічних матеріалів, робота з геоінформаційними системами, підготовка наукових повідомлень.

 Методи контролю та самоконтролю: тестування, взаємооцінювання, самоаналіз виконаних робіт, усні та письмові відповіді, захист практичних робіт.

Система контролю та оцінювання

Методи поточного контролю: експрес- та фронтальні опитування; індивідуальні опитування; тести; письмові/контрольні роботи; захист ІНДЗ; практичні завдання; аналіз педагогічних кейсів.

Форми підсумкового контролю: залік;

Контроль засвоєння лекційного і самостійно опрацьованого теоретичного матеріалу здійснюється на основі ***письмового тестування, оцінювання письмового виконання завдань, усної співбесіди***.

Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні практичних робіт здійснюється шляхом ***їх поточної перевірки й оцінювання***.

Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюється шляхом ***оцінювання виконаних проектів та усного індивідуального захисту дослідження.***

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем шляхом виконання конкретних завдань (презентацій, тематичних тестувань, розв'язування задач, кейсів). Матеріал, винесений на самостійне опрацювання включений до тестів модульного і підсумкового контролю.

Загалом весь матеріал курсу поділений на два змістових модуля і підсумковий, які передбачають поступове накопичення балів упродовж семестру: ЗМ1 передбачає накопичення 30 балів, ЗМ2 – 30 балів, підсумковий модульний контроль (тести) – 40 балів, що в сумі складає 100 балів за семестр. Підсумкова оцінка (оцінка за ***залік***) з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, неформальне навчання та за виконані ІНДЗ.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів, які отримують студенти

	Поточне оцінювання *(аудиторна та самостійна робота)* ***ЗМ 1.***						**Поточне оцінювання** *(аудиторна та самостійна робота)* **ЗМ 2.**						К-сть балів, залік	Сумарна к-сть балів
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	МКР 1	Т6-7	Т8	Т9	Т10-11	Т12	МКР 2		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	**40**	**100**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для заліку	пояснення з розширеною шкалою
90 – 100	**A**	Відмінно	відмінно
80-89	**B**	Добре	дуже добре
70-79	**C**		добре
60-69	**D**	Задовільно	задовільно
50-59	**E**		достатньо
35-49	**FX**	Незадовільно	(незадовільно) з можливістю повторного перескладання
1-34	**F**	Незадовільно	(незадовільно) з обов*язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Критерії оцінювання результатів навчальних досягнень з курсу «Інклюзивна педагогіка»

Рейтингова оцінка дисципліни	
35-40	Ставиться у випадках, коли студент ґрунтовно засвоїв зміст інклюзивної педагогіки, розуміє її суспільне та професійне значення, володіє знаннями, уміннями та навичками для успішної самореалізації у педагогічній діяльності; вміє застосовувати комунікативні знання та психологічні якості для ефективної взаємодії з учнями з різними освітніми потребами; демонструє систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, безпомилково виконує завдання дисципліни, робить узагальнення та висновки, наводить практичні приклади у контексті теоретичного матеріалу.
30-35	Ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, має загальне уявлення про структуру, зміст та специфіку інклюзивної педагогіки; викладає матеріал логічно, робить певні узагальнення і висновки, але не завжди наводить практичні приклади або допускає незначні помилки у формулюванні термінів і понять.
20-30	Знання перебувають в межах навчальної програми; студент має загальне уявлення про структуру, зміст та специфіку інклюзивної педагогіки; на низькому рівні застосовує комунікативні знання та навички для роботи з учнями з особливими освітніми потребами; не робить узагальнень і висновків, не наводить практичних прикладів або допускає помилки у термінології.
10-20	Знання предмету обмежені, студент погано орієнтується у змісті та сучасних тенденціях інклюзивної педагогіки; має незначне уявлення про струк-

Рейтингова оцінка дисципліни	
	туру та специфіку професійної діяльності; знання носять фрагментарний характер, здобувач проводить аналіз ситуацій лише за допомогою викладача.
1-10	Ставиться у випадках, коли студент не засвоїв зміст інклюзивної педагогіки; знання, уміння та навички для самореалізації у професійній діяльності засвоєні на низькому рівні; матеріал засвоєний неповністю, відповіді на теоретичні запитання неповні або неправильні.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

- Визначте предмет інклюзивної педагогіки.
- Які основні завдання інклюзивної педагогіки?
- Назвіть ключові категорії інклюзивної освіти.
- Поясніть місце інклюзивної педагогіки в системі педагогічних наук.
- Як реалізуються міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки?
- Дайте визначення інклюзивної освіти.
- Які основні завдання інклюзивної освіти?
- Перерахуйте базові принципи інклюзивної освіти.
- Як міжнародні документи забезпечують інклюзивну освіту?
- Що передбачає національне законодавство щодо інклюзивної освіти?
- Наведіть приклади зарубіжного досвіду інклюзивної освіти.
- Опишіть систему управління інклюзивною освітою.
- Які особливості мережі закладів для дітей з ООП?
- Що таке деонтологія інклюзивної освіти і чому вона важлива?
- Назвіть основні закономірності розвитку особистості.
- Поясніть поняття «норма» і «відхилення» у розвитку дитини.
- Які особливості розвитку психіки дітей з ООП?
- Як розвивається емоційна сфера молодшого школяра з різними видами дизонтогенезу?
- Опишіть розвиток когнітивної та конативної сфер молодшого школяра при різних нозологіях.
- Що таке соціально-педагогічна діяльність вчителя?
- Які закономірності соціально-педагогічної діяльності?
- Перерахуйте функції та напрями соціально-педагогічної діяльності вчителя.
- Що включає професійна компетентність учителя географії в інклюзивному класі?
- Визначте предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти.
- Які категорії вивчає дидактика інклюзивної освіти?
- Опишіть систему закладів освіти для дітей з ООП.
- Які особливості організації інклюзивної освіти в загальній середній школі?
- Які нормативні документи регламентують зміст інклюзивної освіти?
- Як забезпечується зміст інклюзивної освіти для дітей з ООП?
- Що таке цілісний освітній процес інклюзивного навчання?
- Які основні завдання інклюзивного навчання?
- Що включає педагогічна діагностика під час підготовки до навчання?
- Як проводиться тематичне та календарне планування для інклюзивного навчання?
- Назвіть етапи безпосередньої підготовки до навчального процесу.
- Які існують форми організації навчання в інклюзивному класі?
- В чому особливості спеціальних форм навчання?

- Опишіть диференційований (багаторівневий) процес навчання.
- Як організовується урок у інклюзивному класі?
- Що таке метод навчання та які його функції?
- Які загальні методи навчання застосовуються в інклюзивній освіті?
- Назвіть інноваційні методи інклюзивного навчання.
- Які спеціальні методи використовуються для розвитку когнітивної сфери?
- Назвіть методи розвитку емоційної сфери.
- Перерахуйте методи розвитку конативної сфери.
- Які критерії вибору методів навчання?
- Які засоби навчання ефективні в інклюзивному процесі?
- Які методи контролю застосовуються в інклюзивному навчанні?
- Що таке портфоліо учня та його функції?
- Як фіксуються індивідуальні досягнення учнів?
- Дайте визначення інклюзивного виховання.
- Назвіть основні методи інклюзивного виховання.
- Які форми виховання ефективні в інклюзивному середовищі?
- Чим інклюзивна освіта відрізняється від спеціальної освіти?
- Як оцінюється ефективність інклюзивного навчання?
- Які соціальні та психологічні фактори впливають на розвиток дітей з ООП?
- Що таке індивідуальна освітня програма (ІОП)?
- Як педагог забезпечує інтеграцію дітей з ООП у класному колективі?
- Назвіть основні перешкоди для впровадження інклюзії в школі.
- Як міжнародні стандарти впливають на національне законодавство щодо інклюзії?
- Які компетентності повинні формуватися у вчителя для роботи в інклюзивному класі?

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти відбувається згідно діючого в Університеті «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти, у системі формальної освіти)ЧНУ» https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf

Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, воркшопи тощо), дистанційна (дистанційні курси, семінари, конференції, вебінари).

Де здобути: неурядові установи, платформи дистанційного навчання, онлайн платформи (На Урок, Prometheus, EdEra тощо).

Впродовж вивчення курсу під час проведення лекційних та практичних занять а також в позааудиторний час відбуватимуться зустрічі зі стейкхолдерами та менторами. Цінним є можливість проведення тренінгів, воркшопів, вивчення практичного досвіду вчителів ЗЗСО.

Рекомендована література:

Основна

1. Добенько О.В., Бондаренко Є.А. Педагогічна техніка: Навч. посібник / За заг. ред. Л.М.Романишиної. Тернопіль, 2000. 132 с.

2.Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (21 березня 1991 року N 875-XII).

3. Закон України «Про охорону дитинства» (прийнятий 26 квітня 2001 року N 2402-III).

4. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (прийнятий 6 жовтня 2005 року N 2961-IV).

5. Закон України «Про освіту» : Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text

6 Закон України «Про повну загальну середню освіту» : Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

7. Закон України «Про вищу освіту» : станом на 1 лип. 2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18.
8. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]- Режим доступу:https:// www.kmu.gov.ua /.../ukrainska- shkola-compressed.pd...
9. Маляр Л.В., Ваколя З.М. Особливості мотивації учнів до навчальної діяльності. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць. Випуск 82. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С.102-107.
10. Нова українська школа: порадник для вчителя. За заг.ред. Н.М.Бибик. Київ: Літера, ЛТД, 2019.208 с.
11. Захарчук М. Є. Проблеми формування професійної компетентності викладача в умовах впровадження інклюзивної освіти в Україні: URL: gnpu.edu.ua/files/naukovi%20chitanny/pedagogika/ZaharchukKlu chkovska. (Дата звернення 21.10.2015). Інклюзивне навчання. URL: http://uk.wikipedia.org. (Дата звернення 21.10.2015).
12. **Чубрей О. С.** Система підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу: [моногр.]. Чернівці: Технодрук, 2020. 376 с.
13. **Чубрей О. С.** Сучасний стан та перспективи професійної підготовки майбутніх вчителів географії. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді:* зб. наук. праць. Київ, 2017. Вип. 21, кн. 3, т. 4. Темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору». С. 550–558.

Додаткова

1. **Чубрей О. С.** Перспективні концепти зарубіжного досвіду у галузі підготовки майбутніх учителів географії. *Молодий вчений:* наук. журн. 2018. № 10 (62). С. 114–118.

2. **Чубрей О**. С. Рівні підготовленості майбутніх вчителів географії до професійної діяльності на засадах компетентнісного підходу. *Молодь і ринок:* щомісячн. наук.-пед. журн. Дрогобич, 2019. № 11 (178). С. 120–124.

3. **Чубрей О. С.** Авторська структурно-функціональна модель професійної підготовки майбутніх вчителів географії до професійної діяльності. *Інноваційна педагогіка:* наук. журн. Одеса, 2019. Вип. 16, т. 1. С. 161–165.

4.**Чубрей О. С.** Методологічні засади дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів географії до професійної діяльності в умовах трансформації освіти. *Наукові записки [Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка].* Сер.: Педагогічні науки. Кропивницький, 2019. Вип. 180. С. 139–144.

5. **Чубрей О.С.**, Підгірна В.М. Особливості застосування smart-технологій в інклюзивній освіті. Технології забезпечення роботи практичного психолога з дітьми та молоддю з особливими освітніми потребами: Збірник наукових робіт учасників круглого столу та науково-методичного семінару (19 березня 2021 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г. М. Бевз, І. В. Петренко, В. І. Юрченко // Вісник педагогіки і психології. – Вип. 27. – К. : ІСПП НАПН України, 2021. – 148 с. – URL: http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._–_Випуск_27

6. Yavorska V., Chyr N., Melnyk A., Hevko I., Chubrei O., Hryhoriev A. Spatial analysis of natural reserve fund of the Zakarpatska Oblast. *Journal of geology, geography and geoecolog.* Dnipro, 2021. Vol.30 (3). P. 597-606.

8. Яворська В.В., **Чубрей О.С.,** Підгірна В.Н., Ємчук Т.В., Ячнюк М.О. Професійна підготовка майбутніх учителів географії в педагогічній теорії і практиці. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2021. Вип. 75. Т. 3. С. 160-164.

9. **Чубрей О.С.,** Данілова О.М., Ємчук Т.В., Ячнюк М.О. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів географі. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 34, т. 2. С. 136–140.

10. Заячук М.Д., **Чубрей О.С.,** Яворська В.В. Сучасні тенденції реформування підготовки майбутніх учителів географії в закладах вищої освіти України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 39. С. 147–151.

11. **Чубрей О.,** Мудренко А., Шепель О. Формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук:* міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: 2021. Вип. 46. Том 2. С. 185-193.

12. Kovalchuk V., Prylepa I., **Chubrei O**., Marynchenko I., Opanasenko V., Marynchenko Y. Development of Emotional Intelligence of Future Teachers of Professional Training. *International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE).* 2022. 14(1). P. 39-51. **ISSN:**1308-5581

13. **Чубрей О.С.**, Підгірна В.Н., Ємчук Т.В, Ілку В.В. Сучасні аспекти викладання географії (на прикладі науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»). *Наукові записки [Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка].* Сер.: Педагогічні науки. Кропивницький, 2022. № 205. С. 73-78.

14. Ємчук Т.В., **Чубрей О.С.,** Ячнюк М.О. Діагностика здатності майбутніх вчителів географії до професійного самовдосконалення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.* Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 86. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С 77-84.

15. **Чубрей О.С.,** Кушнір Ж.Д. Використання інноваційних інструментів на основі штучного інтелекту як одного з елементів інтерактивних технологій на уроках географії**.** Інноваційна педагогіка. № 69, Т. 2. 2024. С 27-31.

16. Кібенко Л.М., Чередник Л.М., **Чубрей О.С.,** Інноваційні практики у неформальній та інформальній освіті: зарубіжний досвід. Вісник науки та освіти. № 1(31). 2025. С 1272-1282.

17. **Чубрей О.С.,** Єремія Г.І., Підгірна В.Н. Розвиток рефлексивно-прогностичної компетентності майбутніх географів засобами змішаного навчання. Наукові інновації та передові технології. Випуск №6 (46). 2025. С. 1354-1362.

18. **Чубрей О.С.** Прогностична компетентність майбутніх бакалаврів з географії: підходи до формування. Актуальні питання у сучасній науці. №6 (36). 2025. С. 1297-1310.

Інформаційні ресурси

ОСНОВНІ НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Закон України «Про освіту». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.

2. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту №1/9–675 від 25.09.12 року «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1_9-675(2).doc

3. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9 від 18.5.2012 р. «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/npa/organizatsiya-navchalno-vikhovnogo-protsesu-v-umovakhinklyuzivnogo-navchannya

4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 609 від 08.06.2018 року «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-primirnogo-polozhennya-prokomandu-psihologo-pedagogichnogo-suprovodu-ditini-z-osoblivimi-osvitnimipotrebami-v-zakladi-zagalnoyi-serednoyi-ta-doshkilnoyi-osviti
5. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», від 15 серпня 2011 р. № 872 . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF/paran8#n8
6. Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю [Електронний ресурс]: Указ Президента України №678 від 03.12.2015 р. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/678/2015.

Міжнародні документи

1. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http: // zakon2.rada.gov.ua/laws/snow/995_015.
2. Конвенція ООН про права дитини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/

ВИКОРИСТАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ)

під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ *можуть визначатися* викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.